

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 1 juli 2010

MEDITATIE

Een vreemdeling op reis

In ons land wonen veel vreemdelingen. Die wonen hier soms al heel lang. Toch blijven het vreemdelingen. Dat is te zien aan hun levenswijze en aan hun kleding.

Dat is te horen aan hun taal. Zo is het ook met de geestelijke vreemdeling. Hij is te herkennen. Ook in de zomer van 2010 blijkt het uit zijn gelaat, gewaad, gepraat en daad!

Zo'n ware vreemdeling heeft andere begeerten, andere uitgangen van zijn hart. Een andere spraak: de tale Kanaäns. Een andere levenswijze. De wereld en de godsdienst drijven de spot met deze vreemdelingen. Want ze spreken over dingen die de wereld niet begrijpt. Ze zoeken dingen die de wereld niet begeert.

Blijkt het bij u ook uit uw gepraat? Is het net als de dichter uw grootste vreugde om de Heere en Zijn dienst te prijzen: *'k Heb and'ren al de rechten van Uw mond met lust verteld, hen vlijtig onderwezen. Uit al den schat van 't grote wereldrond is nooit die vreugd in mijn gemoed gerezen, die 'k steeds in Uw getuigenissen vond, door*

Ik ben een vreemdeling op de aarde.

Psalm 119:19a

mij betracht, en andren aangeprezen. Is het te zien aan uw gelaat? Lopen de tranen u wel eens over uw wangen vanwege de overtreding van Gods geboden: Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, HEER'; Uw oordeel rust op d' allerbeste wetten; uw loon, Uw straf beantwoordt aan Uw eer. Is het te zien aan uw gelaat? Een glans van blijdschap op uw gezicht: Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest! Geen honig kon 't gehemelt beter smaken. Uw woord kan mij, ofschoon ik alles miss', door zijnen smaak, en hart en zinnen strelen. En uw gewaad? Wie bepaalt de stijl van onze kleding? Niemand kan twee heren dienen! Hoe meer onze kleding de stijl vertoont van de vreemdeling, hoe minder de stijl van de wereld. Blijkt het uit uw daad? Doe mij op 't pad

van Uw geboden treên; schraag op dat spoor mijn wankelende gangen; daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.

Dan zijn we vreemdelingen geworden zoals Christen en Getrouwe in de stad IJdelheid. Dan wanen we ons in de wereld vaak op de IJdelheidskermis! Is 'kermishouden' niet het juiste woord voor het leven van de wereldse mens van vandaag? Eén doel: eten, drinken, recreëren en amuseren! Rust toch niet, voordat u het deze dichter op goede gronden na mag zeggen: "Ik ben een vreemdeling op de aarde." Dan zijn we wel in de wereld, maar niet meer van de wereld. Dat merkt u als vreemdeling. De wereld wordt één van uw doods vijanden en strijdt tegen u met list en geweld. Op allerlei manieren. De omgeving gaat u mijden, omdat ze niet meer met u overweg kan. De wereld oefent al zijn zuigkracht uit om u mee te krijgen, omdat de wereld een afkeer heeft van mensen die anders zijn. Meelopers gaan terug als de moeite wordt ervaren bij sollicitatie en schoolkeuze. Als het vreemdelingschap duidelijke keuzes vraagt in de vakantie of bij een feestavond van de zaak!

Maar de dichter wil niet meer terug en kan niet meer terug! De aarde is zijn vaderland niet meer. Hij heeft een ander paspoort. Hij reist op kosten van een Ander. Hij ligt voor rekening van die grote Davidszoon. Hij mag door het geloof de voetstappen drukken van die grote Vreemdeling op aarde! De Heere Jezus Christus is voor de Zijnen op deze aarde vreemdeling geworden. Hij heeft de hemel verlaten en is op aarde gekomen. Het Woord is vlees geworden. Tot verheerlijking van de deugden van Zijn Vader verliet Hij het Vaderhuis. Als een Vreemdeling voor Wie op de aarde geen plaats was! Zie Zijn geboorte. Zie Zijn leven. Uitgeworpen en veracht. Vijandschap en tegenstand. Haat van de overste dezer wereld. Als een Vreemdeling ook door al de Zijnen verlaten en uitgeworpen van de aarde. Aan een vloekhout! Om zo borgtochtelijk voor Zijn Kerk een thuis komen bij God te bereiden. Onbevattelijke zondaarsliefde! Nu

Inhoud

- 1 Een vreemdeling op reis
- 2 De verwachting van de wederkomst
- 3 De Naam: Bijbelstudie over de namen van de Middelaar (26)
- 4 Philippus melanchthon en het gebed
- 5 Joodse symboliek en wij (3)
- 6 Wat ik las (9)
- 8 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 9 Berichten
- 10 Kerkdiensten

88e jaargang

Nr. 40

laat Hij zulke zwervers, ballingen en vreemdelingen toeroepen: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven."

Voor een ware vreemdeling komt het in een vreemd land aan op de echtheid van zijn pas. Zij rusten dan ook niet voordat hun pas is getekend met de rode kleur van Christus' bloed.

De dichter wist het door het zaligmakend geloof-. "Ik ben een vreemdeling op de aarde, maar mijn Jezus geleid mij door deze aardse woestijn..." Een zeer bevoorrecht mens!

Allemaal op reis! Een lange reis of een korte reis. De ene mens enkele dagen, de ander 969 jaar! Maar... waar gaat het heen? En hoe staat het met onze reisdocumenten?

De praktijk van dat vreemdelingschap is zo weinig beleving in Gods Kerk.

Onderzoek toch uw leven, kind des Heeren. Zo'n thuisvoelen op de aarde? *Wat kleeft mijn ziel aan 't stof*. Dat is geen best teken! Zoveel aanpassen aan het schema van deze wereld? De schuld ligt niet in de wereld, maar in uw hart. Het is zo noodzakelijk om meer en meer te sterven aan uzelf, aan de wereld, aan alles buiten God en Christus. Met Calvijn: "Opdat u de beestachtige liefde tot deze wereld zoudt verliezen." En daar zitten we allemaal vol van!

Dan gaat de vreemdeling van Psalm 119 weer bidden: *Gun leven aan mijn ziel*. Dan wordt de vreemdeling weer bang voor één ding: dat de Heere Zijn aangezicht verbergt. Dan wordt het

heimwee verlevendigd naar de grote dag van thuiskomst. Naar de Stad, die fundamenteel heeft, Welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.

Dan is hij geen vreemdeling meer. Hij werd het door soevereine genade. Hij was het met veel gebrek. Dan komt hij thuis. Dan wordt de laatste vijand teniet gedaan.

Godvruchte schaar, houd een weinig moed; Hij is getrouw, de Bron van alle

goed! Dan mag u de reisstaf neerzetten; het reiskleed afleggen; alles wat u aan deze aarde bindt, achterlaten. Dan nooit meer aan het stof gekleefd, maar eeuwig aan God verbonden. Zalig zijn zij, die heimwee hebben, want die zullen thuiskomen. Niets uit ons, maar alles uit Hem, zo reist een vreemdeling naar Jeruzalem!

Werkendam,

ds. M. Karens

1

De verwachting van de wederkomst

We leven in een tijd van secularisatie. Wat verstaan we onder secularisatie, verwereldlijking? Van Dale geeft in zijn bekende woordenboek de volgende definitie: 'Het proces waardoor de voornaamste factoren van het maatschappelijk leven onttrokken werden aan de kerk en het geloof'.

B.Wentsel spreekt in zijn Dogmatiek van zeven dikke banden over een "los-van-God-beweging". Secularisatie is niet anders dan dat we het leven, ons bezig zijn, losmaken van God. Dat we zo aards gericht leven dat God niet

werkelijk een plaats in ons leven inneemt, laat staan dat ons leven door God beheerst wordt.

Ik wil deze vijfdelige artikelenreeks beginnen met de stelling dat in de rechterflank van de gereformeerde gezindte sprake is van een verregaande secularisatie. Waar ik dat uit afleid? Uit het ontbreken van de verwachting van de wederkomst. We zijn doorgaans nog wel trouwe kerkgangers. In veel kerkelijke gemeenten onder ons is vaak nog wel sprake van een trouw kerkelijk meeleven. Maar wat is de inhoud daarvan? Welke plaats neemt de

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken

ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1,
2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av,
N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Bijbelstudie over de namen van de Middelaar

KIND
KRACHT
LAM
LEEUEW
METGEZEL

Heere nu werkelijk in ons leven in? Het feit dat de verwachting van de wederkomst van Christus zo weinig leeft onder ons, zie ik als een bewijs hoezeer we ons leven, juist ook het leven van iedere dag, hebben losgemaakt van God. Als het erop aan komt, dan zijn we verregaand gesecculariseerd, omdat God zo weinig werkelijk een plaats in ons leven heeft. Was dat wel het geval, beseften we werkelijk dat we met God in rekening staan en dat Hij eens de wereld oordelen zal door Christus, dan zou het anders zijn, dan zouden we niet meer aan de werkelijkheid van de wederkomst voorbij kunnen leven.

Ik las ergens dat er eens met een catechesegroep van jongelui van zestien en zeventien jaar gesproken werd over de wederkomst en dat daarbij begonnen werd met de vraag wat deze jongelui van de toekomst verwachtten. Stuk voor stuk schreven ze iets op het bord: je examen halen, een baan vinden, trouwen, één schreef heel schuchter: kinderen krijgen, een eigen huis, gelukkig worden, oud worden. Daarop vroeg de predikant: 'Maar als je tachtig bent, wat verwacht je dan van de toekomst?' Na lang zwijgen reageerde er één: 'Dat je negentig wordt.' Maar hij voegde daar wel aan toe: 'Maar u wilt natuurlijk 'het eeuwige leven' horen, want dat willen dominees altijd'. Dat noem ik nu secularisatie binnen de kerk. Een leven alleen gericht op het aardse, alleen vervuld met de dingen van beneden. Een leven dat in de praktijk niet rekent met God, ook al nemen we Zijn naam op onze lippen. God en de kerk zijn er voor het eeuwige leven, dat willen we dan uiteindelijk nog wel zeggen, maar het gewone leven hebben we van God losgemaakt. De kerk is er voor de zondag, maar de andere zes dagen kunnen we zonder kerk en zonder God, ook al bidden we voor de vorm en lezen in de Bijbel.

Het is toch geen wonder dat in een dergelijke gesecculariseerde levenshouding geen plaats is voor de Wederkomst. Dat staat zo ver bij ons vandaan, gericht als we zijn op het hier en nu. In 1968 klaagde H. Berkhof al: 'Het verlangen naar de wederkomst is naar de rand van het geloof gedrongen'. Zou het vandaag in de rechterflank van de gereformeerde gezindte beter zijn? De vraag stellen is haar beantwoorden.

Materialisme

We kunnen in dit verband ook wijzen op het materialisme. De materie heeft ons in haar greep. Wat zijn we

'...als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam.'

1 Petrus 1:19b

Het is een liefelijk beeld als wij in de lente een weide zien met lammetjes. Kleine kinderen merken het op: 'mamma, lammetjes!'. Het jonge tere leven van een lam spreekt aan. Tegelijk is het een indringende gedachte dat juist dit jonge dier tijdens de oude bedeling geslacht moest worden. Kinderen zullen het met droefheid hebben gadeslagen als hun vader dit tere leven met een mes doodde. Het zal wel eens gevraagd of gedacht zijn: 'Vader, waarom dit lieve lam?'

Het lam is een beeld van teerheid, schuchterheid, geduld, zachtmoedigheid en onschuld. Een lam zonder enig gebrek toonde deze eigenschappen wel bijzonder. Wie keek naar een volkomen gaaf lam moest wel ontroerd zijn. Een lief, teer, onschuldig jong dier.

Gods Zoon wilde de naam *Lam* dragen, opdat Hij als dierbaar en liefelijk zou worden gekend in Zijn onschuld. Petrus noemt Hem een onbestraffelijk en onbevlekt Lam. Kunt u het begrijpen dat dit Lam bedolven wilde worden onder vuilheid, zonden en een hemelhoge schuld? Jesaja heeft het in verwondering uitgeroepen: 'Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten, die heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was. Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; doch de HEERE heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Als dezelve geëist werd, toen werd Hij verdrukt; doch Hij deed Zijn mond niet open; als een lam werd Hij ter slachting geleid...' (Jes. 53:4-7).

Het onschuldige Lam wilde een schuldovernemend Lam zijn. Hij was het waarachtige Paaslam, waarvan Paulus in verwondering schrijft: 'Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus'. Hij werd verteerd door de vlam van de toorn van God. O, eeuwige liefde van het onschuldige Lam! Alleen Hij kon voor Gods gerechtigheid bestaan.

De Heere had onder het Oude Verbond bevolen: 'Dit nu is het wat gij op het altaar bereiden zult: twee lammeren, die eenjarig zijn, des daags, geduriglijk' (Ex. 29:38). In de morgen en in de avond moest dit offer plaatsvinden. Opdat er een gedurige echo in het hart zou zijn van een volk dat zich iedere dag schuldenaar voor God weet: Hij onschuldig...Hij onschuldig. In Hem kunt u voor God bestaan. Johannes verkondigde: 'Zie, het Lam Gods...'. Heeft u Hem gezien?

Lisse, ds. C. Neele

vol van ons geld en goed. Wat zijn we vaak drukker met onze bankrekening of misschien wel de beurskoersen, dan met de dingen der eeuwigheid. Zijn we bezig ons op aarde te vestigen alsof we hier altijd zullen blijven? We hebben hier echter geen blijvende stad. De wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheid. Daarnaast is er zoveel aandacht voor wat er hier en nu gebeurt, dat de gedachte aan de grote dag van Christus daardoor verdrongen wordt.

Zijn er nog onder ons, die zich door het zaligmakende geloof zo verbonden weten met Christus, dat wij die grote dag met een sterk verlangen verwachten, zoals onze belijdenis het zegt (NGB, art.37)? Of moeten wij veel meer ernst gaan maken met onze verhouding tot de Heere? Er staat niet voor niets in Lukas 18:8: 'Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?'

Evangelische beweging

Wat dat betreft is het vaak anders in de evangelische beweging. Daar is de verwachting van de wederkomst veel meer aanwezig. Evangelischen vragen aan de kerken wat zij vinden van de "opname van de gemeente" (1 Thess. 4), het duiden van de tekenen der tijden, het berekenen van de datum van de wederkomst, het duizendjarig rijk. Het is daarbij duidelijk dat er binnen de evangelische beweging verschillende opvattingen bestaan. In de ja-

ren zeventig schreef de Amerikaan Hal Lindsey zijn boek *De planeet die aarde heette*. Hij beschouwt de nog niet vervulde profetieën als een "leg-puzzel" van de toekomst. Aan de hand van bijbelteksten puzzelt hij als het ware precies uit, welke gebeurtenissen aan de wederkomst vooraf zullen gaan. Zo wordt in Ezechiël 38 gesproken over de bedreiging van Israël door de vijand uit het noorden, Gog uit het land Magog, de voornaamste heerser van Ros, grootvorst van Mesek. Lindsey meent dat precies te kunnen duiden: De vijand uit het noorden is natuurlijk de Sovjet-Unie, want Ros lijkt veel op Rusland en Mesek is natuurlijk Moskou. Zo wordt de Bijbel een spoorboekje aan de hand waarvan de aankomst van Christus precies te berekenen is. Een dergelijke exegese moeten we hartgrondig afwijzen.

Toch plaatst het ons temeer voor de vraag welke plaats de wederkomst en alles wat daaraan voorafgaat in ons leven inneemt. Bezoeken aan zendingevelden hebben mij keer op keer duidelijk gemaakt dat de jonge zendingkerken meer dan wij leven bij de wederkomst van Christus.

Het voorgaande in overweging nemend is er alleszins reden om eens bijzonder na te denken over de vragen rond de wederkomst van Christus.

(Wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld

Joden. Die erkennen immers Jezus niet als de Zoon van God! Wie de Zoon niet eert, eert de Vader niet. Iemand die onkundig is van het Evangelie weet niet of God onze gebeden wil aannemen en op welke grond. De heidenen vragen zich af of er wel gehoor is. Maar volgens Melanchthon geldt dit voor een christen niet! God hoort altijd, maar heeft Zijn wijze redenen om niet altijd of direct te verhoren. Een mens mag met vertrouwen naar de vervulling uitzien. Hij noemde Mattheus 7:7 ('Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden!'). God kan iemand op de proef stellen. Indien men niet boetvaardig is, of de geloofsleer niet zuiver bewaart, kan de verhooring uitblijven.

Wat mag in het gebed opgedragen worden? Melanchthon noemt persoonlijke, kerkelijke en maatschappelijke zaken. De overheden mogen niet vergeten worden. Bidden is vooral vragen, doch loven en danken zijn hier onlosmakelijk mee verbonden. Het zal niemand verbazen dat de Wittenbergse reformator het misbruik van Gods naam krachtig veroordeelde.

Bidden is een belangrijke taak voor de christen, zo was Melanchthons opvatting. Het is niet minder belangrijk dan het bijwonen van de kerkdiensten, het gebruik van de sacramenten, biechten, zingen en het lezen van de Bijbel. Het is Gods wil dat wij ook bidden voor onze medemensen en de gehele Kerk: Bidt voor de vrede van Jeruzalem (Ps. 122:6). Melanchthon wees op Tauler, die stelde: 'De ziel van een mens kan nooit begeriger zijn om te ontvangen dan dat God begeriger is om te geven'. God is waarachtig en houdt Zijn beloften.

Gebeden in brieven

Van Philippus Melanchthon zijn veel gebeden overgeleverd. Hij schreef bijvoorbeeld gebeden in geschriften die gedrukt zijn. Vaak slaakte hij korte verzuchtingen in persoonlijke notities. Er zijn ongeveer 10.000 brieven van hem bewaard. Hij schreef in brieven aan familieleden, vrienden of bekenden regelmatig een gebed. Met name in de correspondentie uit zijn laatste twintig levensjaren ontbreken die bijna nooit. Felicitatiebrieven of troostbrieven zijn daarmee gevuld en niet zelden staan er twee of drie in een brief. Vaak is de helft eigenlijk een gebed!

Philippus Melanchthon en het gebed

*Melanchthon omschreef het zo: 'Wij onderscheiden in het christelijk gebed twee onderdelen: de aanroeping en de dankzegging. Het aanroepen wil zeggen: God hartelijk om iets smeken. De dankzegging houdt in dat we God loven, prijzen, roemen en erkennen, omdat wij troost en hulp van Hem ontvingen en ons om deze weldaden verheugen'. Dat Melanchthon het bidden belangrijk achtte, blijkt in de boeken *Loci communes* (1521) en *De precatone* (1552), een redevoering over dit onderwerp.*

Het doel van het gebed

In theologische werken stelde de reformator de vraag wat God van de mens wil. De conclusie luidde dat God door de mens aanbeden wil worden. Hij wenst erkend en geprezen te worden. Natuurlijk is de leer belangrijk, maar de aanbidding overstijgt die. Melanchthon stelde eens dat de mensheid altijd gebeden heeft en dat bij alle religies het bidden een belangrijke plaats inneemt. Het mag nooit het ijdele gebabbel ("battologia") en geprevel worden van islamieten en

Dat Melanchthon hiertoe over ging, is typisch iets voor hemzelf. Het was geen kenmerk voor de tijd waarin hij leefde. Wat was zijn bedoeling? Niet dat men zo'n gebed moest nabidden, maar de lezer kon delen in zijn nood en dezelfde bede doen. Regelmatig smeekte hij: 'Onze Heere God helpe ons en zij ons genadig'. In allerlei situaties herinnerde hij aan Psalm 50:15 ('En roept Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en Gij zult Mij eren').

Onderricht in het bidden

Het was zijn oprechte wens dat scholieren en studenten, vrienden en familieleden het bidden niet zouden nalaten. Voor mensen die niet goed wisten hoe zij dit moesten doen, schreef hij gebeden op. Tot Melanchthons vroegste publicaties, uit 1527, behoort een eenvoudig boekje met bijbelteksten -niet ieder had die immers in zijn bezit- en gebeden voor het eenvoudige volk. Voor kleine kinderen schreef hij ze soms in liedvorm. Voor de oudere jeugd deed hij dat in proza, gedichten of liederen, in het Duits, het Latijn of Grieks. Zo kon die ook de vreemde talen beter onder de knie krijgen. Hij bereidde de gebeden terdege voor, lettend op de literaire kwaliteit. Zo zijn er regelmatig gebeden van hem aan te treffen in leerboeken of kerkorden. Dogmatische termen schuwde hij daarbij niet.

Als Melanchthon een gebed schreef in proza, was het zijn gewoonte over de Drie-eenheid te spreken, met vermelding van de eigenschappen der drie Personen. Heel opmerkelijk is dat hij daarbij niet tot Heere sprak, maar over Hem. Vaak benadrukte Philippus Melanchthon de door Christus volbrachte heilsfeiten. Toch ging het om het gebed, niet om de theologie. Constateerden we al dat het Melanchthons opzet was de eenheid van het christendom te bevorderen, juist uit zijn gebeden blijkt dat hij die nastreefde.

Zijn moeder bleef altijd rooms. Toen Philippus haar in 1529 een bezoek bracht, wilde hij wel eens weten wat, en hoe, zij bad. Hij concludeerde dat in haar gebed niets verkeerd was. Vaak uitte hij de klacht, denkend aan Romeinen 8:26, dat wij mensen niet weten te bidden gelijk het behoort! Hij wees het aanroepen van heiligen of overledenen sterk af.

Gebedstijden

Melanchthon is nooit monnik of priester geweest. Op elk gewenst mo-

ment van de dag kan, of mag, men in gebed zijn. Hij spotte er een beetje mee als zijn vriend Maarten Luther (een ex-kloosterling) vaste tijdstippen aanhield. Dat was monnikenwerk! Aan drie gebedsmomenten hield Melanchthon strikt vast: bij het opstaan, voor en na de maaltijd en voor het ingaan van de nachtrust. Zijn voorkeur ging uit naar vrije gebeden, in aansluiting op wat zojuist in de Bijbel gelezen was, maar hij vulde deze aan met gebruikelijke passages.'s Morgens hield hij zijn stille tijd. Dan bad hij het Onze vader, las hij enige Psalmen en daarna de Apostolische geloofsbelijdenis. Ook op reis, of aan de vooravond van belangrijke dagen, was zijn behoefte aan het persoonlijk gebed groot. Hij droeg daarbij de eenheid van Gods kerk op en smeekte ootmoedig anderen op grond van de Heilige Schrift te mogen overtuigen. Tijdens de Schmalkaldische oorlog bad hij om vrede. Regelmatig sprak hij ook een gebed uit voor de theologische studenten. In sommige situ-

aties is een bijzonder gebed vereist. In een vorig artikel kwam ter sprake dat hijzelf in 1540 wonderlijk genas, op het gebed van Luther.

In 1553 schreef Melanchthon dat een christelijk, hartelijk gebed de heiligste godsdienst is. De christen ontvangt zijn leven uit het geloof in God, door Jezus Christus. Dat geloof zal blijken uit de liefde tot zijn naaste. Dan pas is een christen werkelijk vroom. De reformator grondde die uitspraak op Deuteronomium 6:5 en Leviticus 19:18 ('Zo zult gij den HEERE uw God liefhebben met uw ganse hart en met uw ganse ziel en met al uw vermogen. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Ik ben de HEERE'). God liefhebben, Hem gehoorzamen, Hem bidden en danken. Dat was het grote doel van de kleine professor in Wittenberg. Op 19 april 1560 overleed hij. Toen was er een bitter minder op aarde.

Zwijndrecht, dr. C.R. van den Berg

3

Joodse symboliek en wij

Tsitsiet

Het woord "tsitsiet" betekent: lok, kwast of franje. De Statenvertaling spreekt van snoertjes. U hebt ze misschien wel eens gezien? Onder de kleding vandaan komen van die witte franjes. We vinden ze niet alleen bij Joden die in het zwart gekleed gaan, ook zien we ze vanonder de gewone dagelijkse kleding. Wat zijn dit eigenlijk voor franjes en waar dienen ze voor?

In Deuteronomium 22:12 lezen we: 'Snoeren zult gij u maken, aan de vier hoeken uws opperkleeds waarmede gij u bedekt'. In Numeri 15:38-40 wordt door de Heere uiteengezet wat de bedoeling daarvan is: 'Spreek tot de kinderen Israëls en zeg tot hen: Dat zij zich snoertjes maken aan de hoeken hunner klederen, bij hun geslachten; en op de snoertjes des hoeks zullen zij een hemelsblauwen draad zetten. En hij zal ulieden aan de snoertjes zijn, opdat gij het aanziet en aan al de

geboden des HEEREN gedenkt en die doet; en gij zult naar uw hart en naar uw ogen niet sporen, die gij zijt nahoererende; opdat gij gedenkt en doet al Mijn geboden, en uw God heilig zij'. Zo wordt de Israëliet vermaand om ziende op deze snoertjes te gedenken aan al de geboden des Heeren, opdat men heilig zij.

Ook in het Nieuwe Testament lezen we over deze kwasten of franjes. In Matthéüs 23:5 wijst de Heere Jezus op de Farizeeën en Schriftgeleerden, die om van de mensen gezien te worden o.a. de zomen van hun klederen groot maakten. Dit waren de franjes met blauwe snoertjes, zeggen de kanttekeningen, verwijzend naar Deuteronomium 22:12. De Heere Jezus droeg deze snoertjes of kwastjes ook aan Zijn kleding. We weten dat uit Matthéüs 9:20. De bloedvloeiende vrouw raakte de zoom van Zijn kleed aan en werd genezen. Ook in Matthéüs 14:36 lezen we van zieken die Jezus baden dat zij alleenlijk de zoom van Zijn

kleed zouden mogen aanraken. Telkens wordt hier voor 'zoom' hetzelfde woord gebruikt dat kwast betekent. De kwastjes moesten volgens Numeri 15 worden aangebracht op de hoeken van de klederen. Omdat de gewone kleding tegenwoordig geen vier hoeken meer heeft, draagt men de tsitsiet aan de talliet, een mantel van wol, katoen of zijde. Er zijn twee soorten

De Heere is het zo waard gediend en gevreesd te worden. In het onderhouden van Zijn geboden is groot loon.

talliet, de kleine en de grote. De zogenaamde kleine talliet, de talliet katán, wordt altijd gedragen over een hemd en onder de bovenkleding, zodanig dat de tsitsiet (meervoud: sithsiejot) zichtbaar zijn. Dat zijn de franjes die we onder de kleding zien uitkomen. De kwasten zijn op een bijzondere manier geknoopt. Op de vier hoeken van de talliet is een versteviging aangebracht. Door een gat daarin steekt men vier witte draden, zodat men acht einden krijgt. Eén daarvan is duidelijk langer dan de andere; die is om de zeven andere gedraaid en gestrikt met

in totaal 39 omwentelingen (39 is de getalswaarde van De HEERE is één). Met de getalswaarde van het woord tsitsiet (600), het aantal draden (8) en het aantal knopen (5), komt men aan de 613, het totaal aantal ge- en verboden. De in Numeri genoemde 'hemelsblauwe draad' ontbreekt, omdat de bedoelde kleur niet meer goed gemaakt kan worden.

En wij?

De kwastjes aan de kleding herinneren de Jood dus aan de 613 ge- en verboden, die men ontleent aan de Thora, de 5 boeken van Mozes. Het zien op deze kwastjes of franjes moet hen er van weerhouden die geboden te overtreden. Het symboliseert de onderwerping aan God en de aanvaarding van het juk van de geboden. Wij dragen geen kwastjes aan onze kleding om ons aan de geboden van de Heere te herinneren. We dragen wel een ander teken dat ons verplicht om naar deze geboden te handelen. Het verbondsteken van de doop verplicht ons tot een nieuwe gehoorzaamheid dat wij de enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest aanhangen, betrouwen en liefhebben van ganser harte, van ganser ziele, van gansen gemoed en met alle krachten, de wereld verlaten, onze oude natuur doden en in een nieuw godzalig leven wandelen. Bij al ons doen en laten mogen we telkens wel in onze herinnering roepen

dat we door de Heere zijn afgezonderd van de wereld. Vooral als we komen op plaatsen waar de zonde ons zo licht omringt. Als we in de verleiding komen om de plaatsen van de zonde op te zoeken. Wat is het dan heilzaam als we denken aan ons gedoopte voorhoofd, dat ons oproept: Gij, geheel anders. Door de doop zijn de geboden van de Heere als het ware aan ons voorhoofd gebonden. Daarin spreekt Hij: Geef Mij uw/jouw hart. Geef het niet aan de wereld.

Kunnen we dan door het houden van Gods geboden de hemel verdienen? Nee, dat niet. De Joden denken dat. In de uiterlijke plichtsbetrachting zoekt men de zaligheid. Maar dat zal niet gaan, want geen vlees zal gerechtvaardigd worden door de werken van de wet. De gerechtigheid van Christus is ons nodig. Toch is de Heere het zo waard gediend en gevreesd te worden. In het onderhouden van Zijn geboden is groot loon.

Laten we bij ons in- en uitgaan maar denken aan de woorden van de Zaligmaker zelf, toen Hem gevraagd werd wat het grote gebod in de wet is: 'Gij zult liefhebben den Heere uw God, met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf'.

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

WAT IK LAS

9

Boektitel: "Het Nieuwe Jeruzalem"

Auteur: Willem Teellinck

(In deze serie beschrijven tien auteurs één van hun meest geliefde boeken)

Weinigen hebben zo'n grote en gezegende invloed gehad op het kerkelijk en geestelijk leven als Willem Teellinck. Weinigen hebben ook zoveel werk verzet. Door zijn niet aflatende arbeid op diverse terreinen is hij een middel in Gods hand geweest om de Nadere Reformatie gestalte te geven. Veel van zijn werken spreken nu nog. "Het Nieuwe Jeruzalem" is er één van.

Willem Teellinck werd geboren op 4 januari 1579 te Zierikzee. Zijn ouders,

Joos Teellinck en Johanna de Jonge, stamden beiden uit een patriciërs-geslacht. Het feit dat hij hierdoor gemakkelijk toegang had tot de hoge kringen speelde later een aanzienlijke rol in de middellijke uitwerking van de Nadere Reformatie.

Reeds op veertienjarige leeftijd is de jonge Willem rechten gaan studeren aan de universiteit te Leiden. En, zoals in die tijd gebruikelijk, heeft hij zich gedurende een lange periode van zeven jaar internationaal geori-

enteerd aan universiteiten in Frankrijk, Engeland en Schotland. Aan het einde van zijn studietijd volgt er een korte periode in zijn leven waarin een groot aantal gebeurtenissen plaatsvinden. In 1603 promoveert Willem te Poitiers tot doctor in de rechten. Hierna gaat hij naar Engeland, waar hij in 1604 met Martha Greendon in het huwelijk treedt.

Bekering, roeping, studie theologie

Er vindt in hetzelfde jaar een nog in-

grijpender gebeurtenis plaats in zijn leven. Tijdens een particuliere bid-dag bij de puriteinse predikant John Dod grijpt de Heere hem in zijn hart. Het is vanaf die tijd dat Willem nauwe omgang heeft met het volk van God. In het leven van deze puriteinen speelde levensheiliging en de praktijk der Godzaligheid een grote rol. Deze omgang met de Puriteinen en hun levenswijze heeft een diepe indruk op Teellinck gemaakt.

Niet lang na zijn bekering wordt Willem Teellinck geroepen tot het predikamt. Nu keert hij samen met zijn vrouw terug naar Nederland. In een periode van slechts drie maanden (!) volgt hij nu de studie theologie en keert als kandidaat terug naar Zierik-zee.

Haamstede en Burgh

In 1606 wordt Teellinck als herder en leraar verbonden aan zijn eerste gemeente Haamstede en Burgh. Hier schrikt hij erg van de wereldgezindheid van de gemeente. Niet lang daarvoor heeft hij te midden van de puriteinen ervaren hoe heilzaam en zegenrijk een nauwgezet leven mag zijn. Dit staat in groot contrast met de situatie zoals hij die zijn eerste gemeente aantreft. Hij is oprecht bewogen met het zielenheil van zijn gemeenteleden, hun nageslacht, maar ook met het behoud van de natie.

Nu breekt er een moment aan wat later gemarkeerd zal worden als het beginpunt van de Nadere Reformatie. Teellinck maakt namelijk een begin met een verdergaande reformatie. Allereerst in zijn gemeente door de prediking, de pastorale zorg en het catechetisch onderwijs. Hier eindigt hij echter niet. De lijnen worden breder getrokken. Hij beweegt de classis om bij de provinciale overheid aan te dringen op maatregelen tegen het houden van kermissen en rederijkersspelen en de ontheiliging van de dag des Heeren.

Zijn reikwijdte neemt verder toe als hij gaat schrijven. Op dit terrein heeft Willem Teellinck zeer veel werk verzet. In totaal heeft hij 127 werken en werkjes geschreven waarvan ongeveer de helft in druk is verschenen. Deze boeken hebben hun weg gevonden in het gehele land.

Dat Teellincks publicaties grote gevolgen hebben gehad blijkt wel uit het feit dat Gisbertus Voetsius door middel van één van Teellincks vroege werken tot het inzicht is gekomen dat een nadere reformatie in de kerk en het volksleven onmisbaar nodig is.

Honderden toekomstige predikanten raakten door middel van Voetsius doordrongen van de noodzakelijkheid van een verdergaande reformatie. De lezer wordt verwezen naar het boek *“Willem Teellinck, leven, geschriften en invloed”* van ds. W.J. op 't Hof voor een uitgebreid overzicht.

Actualiteit van Teellinck en Voetsius

De reden van Teellincks aanzet tot de Nadere Reformatie was de wereldgezindheid en de oppervlakkige levenswijze van zijn gemeente. De vraag dringt zich op: Zou Teellinck, bij wijze van spreken, opnieuw schrikken als hij de levenswijze in onze gezinnen, zou zien? Zou dit aanleiding zijn tot het begin van een verdergaande reformatie? Met name in onze tijd wordt ons leven afgetrokken van het enige nodige. De vorst der duisternis zet zowel

In het leven van deze puriteinen speelde levensheiliging en de praktijk der Godzaligheid een grote rol.

oude als moderne middelen in om ons langzaam maar zeker weg te voeren van het beslag van Gods Woord. Als resultaat hiervan kunnen we menselijkerwijs niets anders verwachten dan dat ons nageslacht opgaat in het moderne heidendom. Teellinck drong aan op levensheiliging, op terugkeer tot het authentieke geloofsleven, op het nalaten van zonden die het werk van Gods Geest bedroeven.

In 1613 nam Teellinck het beroep van de gemeente in Middelburg aan. Hier heeft hij zijn werk met onverminderde kracht tot aan zijn dood voortgezet. Opgebrand en uitgeteerd door het vele werk in Gods wijngaard, is Willem Teellinck op 8 april 1629 de rust mogen ingaan die er overblijft voor het volk van God.

“Het nieuwe Jeruzalem”

Zijn zoons, onder wie Maximiliaan Teellinck, lieten na de dood van hun vader nog een aanzienlijk aantal ongepubliceerde werken uitgeven. Één van deze werkjes betreft het prachtige boekje: *“Het nieuwe Jeruzalem”*. Dit 129 pagina's tellende werkje is waarschijnlijk al rond 1620 geschreven. Door de inspanningen van Teellincks

zonen wordt het in 1635 door Anthony de Latere uitgegeven en door Van der Hellen te Middelburg gedrukt.

“Het nieuwe Jeruzalem” is in de loop der eeuwen twaalf maal herdrukt. Zelf bezit ik de tweede druk uit de elfde editie, in 1969 door W.J. Pieters te Oostburg uitgegeven. Officieel zou dit aangeduid kunnen worden met de twaalfde druk.

Willem Teellinck droeg het werkje op aan de godvrezende prinses Amalia van Solms, echtgenote van prins Frederik Hendrik. Het boek beschrijft een samenspraak tussen Christus en Maria zittend aan Zijn voeten. Het bestaat uit twee delen. Het eerste deel beschrijft de tere overleggingen tussen Christus en de ziel (Maria). Maria stort haar hart uit en klaagt dat, ondanks de begeerte om Hem met haar hele bestaan aan te hangen en uit Hem bediend te worden, ze moet ervaren dat het vlees zo vaak de overhand heeft.

Hierop gaat Christus onderwijs geven. Hij wijst helder de oorzaak hiervan aan en verzekert haar dat door Zijn genade de oude mens zal afsterven. Hij wijst daarna op het grote nut van de praktijk der Godzaligheid en de geestelijke vrijheid die dit met zich meebrengt in het leven en in het sterven. Na aanwijzingen om zichzelf en de aardse dingen te verloochenen wordt de onuitsprekelijke heerlijkheid na dit leven voorgesteld. Maria drinkt als het ware Christus' woorden in en legt Hem al haar zielenvragen voor. Ze geeft haar vurige begeerte te kennen om boven alles met Christus haar Bruidegom verenigd te worden.

Het tweede deel van dit boekje handelt over de middelen tot het bevorderen van de ware Godzaligheid. Allereerst wordt Maria door Christus gewezen op de noodzaak dat door genade het juiste fundament in het hart gelegd is. Dan worden in zeven hoofdstukken de verschillende middelen tot bevordering van de ware Godzaligheid beschreven. Hierin komen aan de orde de geestelijke wapenrusting, het gedurig gebed, het erkennen van de Heere voor al de geschonken weldaden en het grootmaken van Zijn Naam, de christelijke ondervinding, het in de praktijk brengen van 'de drie aller-christelijkste deugden' (geloof, hoop en liefde), de verzekering en tenslotte de aanwas in de Godzaligheid.

In dit alles wordt een zeer praktische handreiking gedaan om de Godzaligheid te bevorderen. Deze handreiking heeft na bijna vier eeuwen niets aan

actualiteit verloren. Duidelijk klinkt in dit werkje de persoonlijke doorleving ervan door. Alles wat Teellinck beschrijft is vrucht van praktische ondervinding en geestelijk ontvangen onderwijs, gefundeerd op Gods Woord. De toon die in dit alles doorklinkt zou kunnen worden beschreven met die van Psalm 103: *'uw krankheên kent en liefderijk geneest'*.

Met alle geschonken gaven en genade is Teellinck nooit iets geworden. Hij schrijft een enkele maand voor zijn dood: 'Ik word alle dagen meer en meer gewaar, dat het allenthalve een

zonderlinge genade is, indachtig te worden zijn schuldigen pligts (...) om dien te betrachten. Daarom neem ik nu voor veel te gaan bidden, en gedurig te gaan zuchten, naar den Trooster, den Heiligen Geest, welken de Vader zendt in den naam van Christus; dat Hij mij alle dingen leere, en indachtig make al wat mij voor dezen wel gezegd is geweest' (Joh. 14:26).

Spijk, C.J. Hogendoorn
Volgende week het laatste deel: "De Godvruchtige Avondmaalganger" van Petrus Immens

men! Daarentegen waren de smeek- en klaagpsalmen bij de vrijgemaakten weinig in trek. Die keuze typeert heel duidelijk het geestelijk klimaat. Een geloofsblijheid zonder kennis van verlorenheid en schuld.

Het zou zeker relevant zijn om een dergelijke analyse van tekst- en psalmkeuze toe te passen op de beschikbare preken uit de Gereformeerde Gemeenten. Je hoeft daar geen wiskundige voor te zijn. Een zekere voorliefde voor monnikenwerk is echter wel een pluspunt.

Apeldoorn, C.S.L. Janse

BOEKENNIEUWS

"Zie ik verkondig u grote blijdschap"
door **drs. M. Vennik**; uitg.
Documentatiecentrum Christelijke
Gereformeerde Kerken, Veenendaal,
2009, 42 blz. € 5,00.

Zegt de tekstkeuze voor preken iets over de geestelijke ligging van een predikant, over de tijd waarin de preek gehouden werd of over verschuivingen in een kerkverband? Wanneer grote aantallen preken in het onderzoek betrokken worden, is in ieder geval een solide onderbouwing van de conclusies mogelijk.

De wiskundige drs. M. Vennik analyseerde de meer dan 14.000 preken van christelijke gereformeerde predikanten waarover het Documentatiecentrum van die kerken beschikte. Dat leidde niet alleen tot voorspelbare, maar ook tot verrassende conclusies.

Lucas 2 en Handelingen 2 zijn de meest bepreekte Bijbelhoofdstukken. Terwijl in die 14.000 preken vrijwel alle hoofdstukken uit het Nieuwe Testament aan bod komen, blijft van het Oude Testament ruim een kwart van de hoofdstukken onbepreekt. Zo komen van de Bijbelboeken Leviticus, 1 Kronieken, Ezra, Job, Ezechiël en Nahum de helft of meer van de hoofdstukken nooit aan de orde.

Over Job werd in de crisis- en oorlogsjaren relatief veel gepreekt. Datzelfde

geldt van de profeten en van het Bijbelboek Openbaringen. Vanaf de jaren zestig wordt er in de Christelijke Gereformeerde Kerken aanzienlijk minder over het Hooglied gepreekt dan voordien het geval was. Niet zonder reden wijst Vennik er op dat de allegorische uitleg van dit Bijbelboek in zijn kerken minder gangbaar werd. Ook over het boek Ruth wordt vanaf de jaren zestig belangrijk minder gepreekt. Dat heeft ongetwijfeld te maken met het in onbruik raken van een typologische uitleg. Verder blijkt Jeremia de laatste decennia minder in trek te zijn dan voorheen het geval was. 'Een profeet die niets dan onheil profeteert, is niet populair', aldus Vennik. In het huidige tijdperk verlangt men een positieve boodschap. Kennelijk willen veel christelijke gereformeerde predikanten daaraan voldoen.

Dat alles maakt duidelijk dat zo'n kwantitatieve analyse wel degelijk geestelijke dimensies bloot legt. Zo zou ook heel wat naar boven te halen zijn bij een analyse van de opgegeven psalmen. Hans Werkman onderzocht een kwart eeuw geleden de psalmkeuze in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. In die tijd zong men daar nog zeer overwegend psalmen en wel uit de berijming van 1773. Maar van de 100 meest gezongen psalmverzen behoorden er 95 tot de categorie lofpsal-

"Een vriend van de Bruidegom"
(nieuwe uitgave); uitg. Middelburg,
Middelburg; ISBN 978-90-74557-26-9;
80 blz.; € 11,25.

Voor mij ligt een keurig uitgevoerd, gebonden boek, met op de band een foto van ds. Jac. Overduin, tegen de achtergrond van de Breestraat te Leiden. Het betreft een levensschets van deze in 1928 overleden predikant. De bewerker schrijft dat hij tot deze nieuwe uitgave is gekomen vanwege de eenvoud, de oprechtheid, maar vooral de tere vreze des Heeren die in dit levensverhaal doorstralen. Wij kunnen hem daarin van ganser harte bijvallen. We kunnen met hem meevoelen in zijn heimwee naar de genade van de oude tijd. Maar is daarmee alles gezegd? Het is gelukkig niet zo dat daarvan niets meer is overgebleven. Het is ook niet zo dat 'de adressen er helemaal niet meer zijn die vroeger bezocht konden worden, om te vernemen wat de Heere aan de ziel gedaan had'. Totdat zwakte ons dat onmogelijk maakte, hebben we persoonlijk mede leiding gegeven aan regelmatig gehouden gezelschappen, waarop veelal van hart tot hart werd gesproken. En ook nu zijn er nog de vriendenkringen die met dat doel samenkomen. Dat er een sterke verarming is opgetreden, is onloochenbaar. Maar hoewel we helaas moeten spreken van een geestesarme tijd, is het toch geen geesteloze tijd (Joh. 14:16).

Prachtig is de beschrijving van de ziekte en het sterven van zoon Kobus, hoe vader en zoon beiden 'als in de hemel waren'. Zo is er meer te lezen van een hoog en waar geestelijk gehalte. Wat ook sterk naar voren komt, is hoe de Heere dikwijls tijdelijke omstandigheden gebruikt om geestelijk verder te leiden: Hij is immers een God voor de tijd én voor de eeuwigheid! Ds. Overduin kende ook de bewuste verzoening met de Drie-enige God (blz. 29). Dit brengt ons tot een laatste

opmerking. Er wordt nogal eens gezegd –terecht– dat het genadeleven niet begint bij Jezus. Maar eindigt het in veler beleving daar niet? Is er nog de leiding door Christus tot Gods Vaderhart? Wellicht een tekort in de prediking en het pastoraat? Graag zouden we hierover meer schrijven. Maar dat kan niet. Van daar onze raad: neem en lees deze goede kost. Hartelijk aanbevelen.

Zwijndrecht,

F. van Holten

**"Kinderen voor God opvoeden",
door ds. C.J. Meeuse; uitg. gebr.
Koster, Barneveld;
ISBN 978-90-5551-545-5;
275 blz.; € 24,90.**

Dat onze broeder Meeuse een vaardige pen heeft blijkt keer op keer. Thans is opnieuw een boek van zijn hand verschenen. Het gaat over de godsdienstige opvoeding. Als vanouds is binnen de kerk nadruk gelegd op de drieslag: gezin, school en kerk. Ds. Meeuse spreekt hierover als vader, als voormalig docent, en tenslotte ook als predikant. Deze drieslag komt in het boek tot uiting.

Het eerste deel van het boek gaat over 'Godsdienstige opvoeding in het gezin'. In tien hoofdstukken worden verschillende zaken aangesneden. Om er enkele te noemen: de Doop, het gebed in het gezin, geloof bij kinderen, zang en muziek in het gezin, mediagebruik en gezag. Zes hoofdstukken handelen over 'Godsdienstige opvoeding in de kerk'. Onder andere komt aan de orde de plaats die kinderen innemen in de kerk, het catechetisch onderwijs, het verenigingsleven. Maar ook het pastoraat bij randkerkelijkheid en kerkverlating.

Het derde deel van dit boek bevat hoofdstukken gegroepeerd rond 'Godsdienstige opvoeding op school'. De band met het gezin, het reformatorisch onderwijs, docenten, leerlingen komen stuk voor stuk aan de orde.

Verskillende zaken met betrekking tot de opvoeding worden voor het voetlicht gehaald. Onze broeder stelt zich als doel ouders, ambtsdragers en docenten op te wekken tot een godsdienstige opvoeding. Hij doet dit niet alleen op een Bijbels verantwoorde wijze, maar in alles blijkt een diepe eerbied voor de Heere en

Diens inzetten. 'Het carpe diem (pluk de dag) is tot een levenshouding geworden en het memento mori (gedenk te sterven) wordt overal verdrongen. Eten en drinken, brood en spelen, discotheekbezoek en ander ijdel vermaak moeten de leegte in het leven van de massa vullen. Wie wil zich in onze ontkerstende samenleving nog bezinnen op het oordeel dat wacht en op een leven na dit leven?' In zo'n tijd groeit het komende geslacht op, en leven wij allen. Van alle kant knaagt de tijdgeest. Een tijd om te somberen? 'Zie daarom op Gods bevel en zaai het zaad van Gods Woord in de morgenstond

van het leven van uw kinderen. Gebruik de middelen die er zo overvloedig zijn, maar verwacht het niet van de middelen zelf. Bid God of wij met onze kinderen als arme zondaren Zijn genade mogen leren kennen en doe ook wat God ons beveelt. (..) De wonderlijkste ervaring in de godsdienstige opvoeding is, als de opvoeder met het kind voor God als zondaar staat; vernederd, om een nieuw recht van spreken te krijgen. Daar wordt genade bewezen. Aan de opvoeder en door de opvoeder. En dat legt beslag'.

Dordrecht,

ds. A.A. Brugge

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Groningen:
ds. L. Terlouw te Barendrecht.

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK

* Pag. 87, **DEPUTAATSCHAP VOOR
STUDERENDEN.**

M.i.v. 20 juli is het adres/tel.nr. van de secretaris van het deputaatschap, dr. G. van der Hoek: Fort Rijnauwen 23, 2926 VH Krimpen aan den IJssel, tel. 0180-700 123.

* Pag. 137, **gemeente BENTHUIZEN.**
Scriba van de diaconie is nu: J. Robbers, Dorpsstraat 154, 2731 AT Benthuisen, tel. 079-3420148.

Secretaris van de pl. zendingscommissie is nu: J.M. van der Marel, Ochtenstraat 25, 2731 EN Benthuisen, tel. 079-343 15 39.

Secretaresse van de vrouwenvereniging Dorcas is nu: mevr. J. van 't Hof-Witter, Kon. Wilhelminastraat 37, 2731 GC Benthuisen, tel. 079-3433555

* Pag. 357, **gemeente VLISSINGEN.**

Het juiste tel.nr. van de nieuwe scriba (J. van Keulen) is: 0118-46 28 31.

■ VERGADERING CLASSIS THOLEN

De classis Tholen hoopt **vrijdag 9 juli om 19.00 uur** te vergaderen i.v.m. het afleggen van het classicaal examen door kandidaat S. Maljaars, die het beroep van de gemeente Middelharnis mocht aannemen. De vergadering wordt gehouden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Nieuwerkerk.

Namens het moderamen,
B. Both, scriba.

BERICHTEN

■ GEDIPLOMEERDEN CURSUS GODSDIENST ONDERWIJS (CGO)

In het cursusjaar 2009-2010 ontvingen de

volgende studenten een diploma aan de **B-cursus** van de CGO:

Op de cursus te **Amersfoort** slaagden

VAN DE REDACTIE

De Saambinder zal **niet** verschijnen op **29 juli a.s.** Gelieve hiervan goede nota te nemen, in het bijzonder met het oog op het aanleveren van opgaven inzake kerkdiensten, kerknieuws en andere berichten voor plaatsing in het nummer van **22 juli a.s.**, dat dus voor **twee** weken geldt.

mw. J.E. Dirksen-van der Slikke, dhr. C.D. Flikweert, dhr. A. Hoogendoorn, mw. L.W. Karels, dhr. R.W. Lokker, dhr. C.T. Nieuwenhuis, mw. N.W. Ouwehand, dhr. G. Post, dhr. T. van der Roest, mw. N. van Veen en mw. J.P. Wouterse.

Op de cursus te **Dordrecht** slaagden mw. J. van den Berg-van der Wal, mw. M.C. Boersma, dhr. C. Goedegebuur, dhr. C. de Groen, mw. A. de Groen-Slurink, mw. P.G. den Ouden-van Garderen, dhr. P.C. Vlot en dhr. M. de Vries.

Op de cursus te **Goes** slaagden dhr. C. Beekman, dhr. L. de Bruine, mw. T.A. de Rijder en dhr. M.G. de Rijder.

Op de cursus te **Gouda** slaagden dhr. A. van Beveren, dhr. H. van den Broek, mw. A.W. Dingemans-van Berchum, mw. J.H. Doornebal-de Kruijff, dhr. J. van Eijk, mw. M. van Eijk-Muijt, mw. A. Flikweert-de Jonge, mw. A.A. den Heijer-van Ruitenburgh, dhr. A.J. den Hollander, mw. M.E. Huysman-Kaashoek, dhr. W.F. van der Kooij, dhr. H.A. Kortleven, dhr. M. Leune, mw. M.J. Molenaar, mw. B. Otte-Dijkstra, mw. L.A. de Pater, mw. A.C. van der Sluijs, mw. J.D. Terdu en dhr. G. van Winkel.

Op de cursus te **Rijssen** slaagden dhr. J.R. van Asselt, dhr. G. Brinkman, dhr. R. Brinks, dhr. B. ter Harmsel en mw. A.A.M. Wiltink-Cammeraat.

Inschrijving voor één van de cursussen van de CGO is nog mogelijk! Raadpleeg de website www.cgo.nu of neem contact op met de voorlichter van de CGO, dhr. J. van Roest, tel. 010 – 471 72 23 of email: voorlichting@cgo.nu.

*Op 19 juni jl. ontvingen de volgende studenten een diploma aan de **hbo-opleiding** van de CGO:*

Voor de opleiding tot godsdienstleraar ('Bachelor of Teacher Education in Religion') slaagden: dhr. G.M. Gerritsen (Apeldoorn), mw. J. Smits-van Doorn (Barneveld) en dhr. W. Visscher (Genemuiden).

Voor de opleiding tot pastoraal werker ('Bachelor of Theology') slaagden: mw. E. den Hoed-Oskam (Ermelo), dhr. F. Smit (Rijssen) en dhr. W. Visscher (Genemuiden).

Voor de Algemene Variant (AV) slaagden: dhr. W. Bijl (Werkendam), dhr. G.B. Guis (Rijssen), mw. A.H. Rijneveld (Dordrecht) en dhr. J.D. Veldman (Dordrecht).

MARKT IN ELSPEET

Rommel- en activiteitenmarkt op **zaterdag 3 juli**, van 9.00-14.00 uur, achter kerkgebouw Geref. Gemeente te Elspeet, Nachtegaalweg 11. Om 11.00 uur verkoping bij opbod. De opbrengst is t.b.v. verenigingsgebouw "De Nachtegaal" en zending Geref. Gemeenten.

Bij genoemd kerkgebouw is één van de vier startpunten van de Veluwe fietsdag op 3 juli (zie De Saambinder van 17 juni jl.).

CURSUS KERKELIJK ORGELSPEL VAN START

De Cursus Kerkelijk Orgelspel (CKO) van de Vereniging van Organisten van de Gereformeerde Gemeenten (VOGG) start in september 2010 een nieuw cursusjaar. Deze cursus wordt gegeven in Rotterdam (s.g. 'Guido de Bres').

U kunt zich nu opgeven voor CKO-1 (-2): het eerste jaar waarin u les krijgt in sol-

fège, algemene muzikaleer, muziekgeschiedenis, orgelbouwkunde, koraalspel en vrij orgelspel. Het eerste cursusjaar wordt afgesloten met toetsen over de eerste vier genoemde vakken. In het tweede jaar wacht u, naast toetsen over algemene muzikaleer i.c. kerkmodi, muziekgeschiedenis en orgelbouwkunde, óók de praktische toetsen koraalspel en vrij orgelspel. Bij goed resultaat ontvangt u na twee jaar het 'Getuigschrift Kerkelijk Orgelspel A' (voorheen 'Diploma A' van de VOGG).

U krijgt in deze cursus geen "orgellessen" zoals dat gegeven wordt bij diverse docenten. In deze cursus wordt in groepsverband stil gestaan bij alle facetten die van belang zijn om bijvoorbeeld in een eredienst als organist goed te kunnen functioneren.

Deze cursussen zijn dan ook bedoeld voor iedereen die interesse heeft in het vak 'kerkorganist', of voor diegenen die meer willen weten van het vak kerkmuziek. De cursus wordt gegeven door zeer ervaren docenten.

De cursus wordt gegeven op de zaterdagochtend gedurende het winterseizoen. Het cursusgeld bedraagt € 300,00 voor leden van de VOGG en € 350,00 voor niet-leden. Dit cursusgeld is inclusief de examengelden. U kunt ook als hospitant deelnemen aan de cursus: u betaalt dan € 100,00.

Nadere informatie kunt u opvragen bij de cursusleider van de CKO, Henk C. de Gelder. U kunt zich ook bij hem opgeven: Wilhelminastraat 43, 3264 XR Nieuw-Beijerland, tel. 0186-6921088, of via de website van de VOGG www.kerkenmuziek.nl

Graag vóór 1 augustus 2010.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

Murmureren stelt de mens beneden de beesten die vergaan. Want men kan beter een beest zijn dan op een beest lijken.

Thomas Brooks

KERKDIENTEN

ZONDAG 4 JULI 2010

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg

15.30 uur ds. Labee; Aalst 14.30 uur ds. Brugge; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Alphen a/d Rijn 15.30

uur ds. A.B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Verweij; Apeldoorn 10.00 uur ds. J. Karels; Arnhem 16.00 uur kand. G.W.S. Mulder; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. Schipper; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Bredeweg; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Van Rijswijk; Borssele 14.00 uur ds. Hakvoort; Brakel 10.00 en 18.30 uur kand. Maljaars; Breda 14.30 uur ds. Karens; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken en 18.30 uur ds. P. Mulder; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Den Helder 10.00 en 16.00 uur stud. Huijser; Deventer 17.00 uur ds. Boeder; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 9.30 en 18.30 uur kand. G.W.S. Mulder; Dordrecht 10.00 en 17.30 uur ds. Brugge; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.15 uur leesdienst en 19.00 uur ds. Verschuure; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Enkhuzen 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 10.00 uur ds. De Waard en 15.00 uur ds. Schreuder; Enter 19.00 uur ds. De Waard; Ermelo 18.30 uur ds. Schot; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. Clements; Goudswaard 15.00 uur ds. Pater; 's-Gravenhage 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravensande 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Groningen 10.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 uur stud. Visser en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hoogeveen 15.00 uur ds. Vogelaar; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 18.15 uur ds. Kattenberg; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 18.30 uur ds. C. Harinck; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Krabbendijke 14.30 uur ds. Baan; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 19.00 uur ds. Clements; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Meeuwen 14.30 uur ds. Melis; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. Moens en 14.30 uur leesdienst; Middelburg-Centrum 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.30 uur ds. De Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Moerkapelle 9.30 (Doventolk) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij;

Nieuwer ter Aa 19.15 uur ds. Van der Net; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. Boogaard; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur (H.D.) ds. Schot; Oostburg 15.00 uur ds. De Heer; Oosterend-Textel 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Oostkapelle 15.00 uur ds. Tuinier (H.D.); Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Pater; Poederoyen 14.30 uur kand. Maljaars; Poortugaal 19.00 uur ds. Terlouw; Puttershoek 10.00 en 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rhenen 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. Verschuure; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. De Leeuw; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 18.30 uur ds. Van Gelder; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. Driessen en 19.00 uur ds. Joosse; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Bakker en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Sint Annaland 14.30 uur ds. Bakker; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en 19.00 uur stud. Visser; Sprang-Capelle 19.00 uur ds. L. Blok; Terneuzen 15.30 uur ds. Van Gelder; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder; Tholen 10.00, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Utrecht 15.30 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 15.30 uur ds. F. Mulder; Vlaardingen 19.00 uur ds. Silfhout; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur leesdienst; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden en 14.30 uur ds. Moens; Wierden 15.00 uur ds. De Wit; Woerden 10.00 uur ds. Paul; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 6 JULI 2010

Barneveld-Centrum 19.30 uur ds. Melis; Berkenwoude 19.30 uur ds. Van Belzen; Drachten 19.30 uur ds. Verschuure; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Enter (in de Geref. Kerk, Rijssenseweg 11) 19.30 uur ds. Van der Net; Hoogeveen 19.30 uur ds. Van Dieren; Kamperland 19.30 uur ds. Hakvoort; Meeuwen 19.30 uur ds. W.J. Karels (voor de Evangelisatie); Nieuwer

Een stem uit het verleden

Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe.

Psalm 48:15

Paulus greep moed toen hij de broeders uit Rome mocht ontmoeten. Zijn ziel werd er door versterkt. Christus, Die eenmaal tot Zijn discipelen in Johannes 16 gezegd had: 'Hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen' schonk hem zoveel moed, dat hij bemoedigd zijn reis naar Rome kon voortzetten.

O, wat komt die medelijdende Hogepriester Zijn volk tegemoet in al hun zwakheden, en wat wordt het openbaar, dat God Zijn volk nooit laat beproeven boven vermogen. Het is toch altijd in het leven van Gods lieve volk: 'Verkwikkend ons ter goeder uur'.

En wat vloeide daaruit voort voor Paulus, en wat laat dat na voor al Gods volk in het strijdperk van dit leven? Dat zij moed krtijgen. Niet alleen voor het tegenwoordige, maar ook voor het toekomstige. Naarmate de toekomst van de Zone Gods nadert, zal de strijd zwaarder worden voor het erfdeel des Heeren. Alle krachten zullen ingespannen worden, en alle pogingen zullen in het werk gesteld worden om Gods werk te vernietigen en het volk van God te benauwen. Ja, hoe moedbenemend is menigmaal de zielenstrijd van Gods kinderen op aarde. Zij blijven niet vreemd van de moedeloze klacht van Gods Kerk in Jesaja 49: 'Doch Sion zegt: de HEERE heeft mij verlaten en de HEERE heeft mij vergeten.'

Welk een vurige pijlen worden er niet afgeschoten op hun ziel en op het werk Gods in hen verheerlijkt. Doch wanneer zij eens mogen zien, wie God was en is, en eeuwig blijven zal, de Getrouwe en Onveranderlijke Verbondsgod, dan scheppen zij moed. Laat Gods Geest eens licht schenken in hun hart, zodat zij Christus in Zijn heerlijkheid mogen zien, en houvast krijgen aan wat Hij gesproken heeft. Dan ontvangt de ziel weer kracht, ook voor de toekomst.

Wat ligt de zaak van Gods Kerk in veilige handen. Niet één van Gods kinderen heeft te vrezen. Als zij met Paulus moed krijgen, krijgen zij ook innerlijke rust en blijdschap in de Heere. Gods eer is eraan gelegen, en Gods heerlijkheid is eraan verbonden. 'Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe.'

wijlen ds. W.C. Lamain

ter Aa 19.45 uur ds. Van Krimpen; Nijkerk 19.30 uur ds. Beens (H.D.); Ouddorp 19.30 uur ds. F. Mulder; Spijkenisse 19.45 uur ds. Pater; Westkapelle 19.30 uur ds. De Leeuw.

■ WOENSDAG 7 JULI 2010

Aalburg 19.30 uur ds. Moens; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. Bredeweg (H.D.); Dinteloord 19.30 uur ds. Silfhout; Ermelo 19.30 uur ds. Van Gelder; Goudswaard 19.30 uur ds. Van Belzen; Hilversum 19.45 uur ds. G.W.S. Mulder; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. P. Mulder; Krabbendijke 19.30 uur ds. Beens; Leerdam 19.30 uur ds. Verweij; Middelharnis 19.30 uur ds. Melis; Mijdrecht 19.30 uur ds. L. Blok; Nieuwe Tonge 19.30 uur ds. Tuinier; Opperdoes 19.30 uur ds. Van Boven; Oude Tonge 19.30 uur ds. Maljaars; Oudemirdum 19.30 uur ds. Brugge; Poortvliet 19.30 uur ds. Vermeij; Puttershoek 19.30 uur ds. Gunst; Rhenen 19.30 uur ds. Schot; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Karens; Scherpenzeel 14.15 uur ds. Verschuure (huw.bev.); Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. De Leeuw; Terneuzen 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Veenendaal 19.30 uur ds. De Waard.

■ DONDERDAG 8 JULI 2010

Aalst 19.30 uur ds. Van Aalst; Den Helder 19.30 uur ds. Terlouw; Melissant 19.30 uur ds. Schot; Nieuw Beijerland 14.30 uur ds. Vermeij (huw.bev.); Oostvoorne 19.30 uur ds. Hakvoort; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. De Heer; Stolwijk 19.30 uur ds. Van Dieren; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. Van Manen.

■ VRIJDAG 9 JULI 2010

Krabbendijke 14.00 uur ds. Hoogerland (huw.bev.); Terneuzen 14.45 uur ds. Tuinier (huw.bev.).

■ EVANGELISATIEPOSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; samen-

komsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

U bent hartelijk welkom in de inloop/bijbelshop 't Wuiver, Stationsweg 96a, Alkmaar (t.o. NS- en busstation). Openings-tijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.00 uur, zaterdag van 13.00-16.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur.

Steun het evangelisatiewerk door uw gift en belangstelling. Breng eens een bezoek aan onze evangelisatiepost. Hartelijk welkom! Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Op vakantie in Friesland? Welkom in onze inloop, die geopend is op vrijdag van 11.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 15.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; kerkgebouw "De Bron", Oude Bareellei 64; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

U bent ook hartelijk welkom in het inloophuis, geopend van dinsdag t/m vrijdag van 13.00-16.00, donderdagavond van 18.00-21.30 uur en zaterdag van 10.30-13.00 uur.

Rotterdam:

Inloop- en Bijbelcentrum 'In de Gouwstraat', Gouwstraat 36-b, Rotterdam-Charlois.

Kom eens langs, u bent hartelijk welkom. De inloop is geopend van dinsdag tot en met zaterdag tussen 10.00 en 16.00 uur.

Tilburg:

Kerkruimte: Offenbachstraat 105 Tilburg. Zondagse samenkomsten om 10.00 en 18.30 u.

Het inloopcentrum: Het Kruispunt, is geopend op di en wo van 14.00-17.00 u. Do van 10.00-17.00 u. Vr van 10.00-15.00 u. U bent van harte welkom.

Den Haag:

Inloophuis 'Het Kompas': Apeldoornse- laan 228, Den Haag.

Openingstijden: dinsdag 10.00 - 16.00 uur; woensdag 10.00 - 13.00 uur; donderdag t/m zaterdag 10.00 - 16.00 uur.

ADVERTENTIES

*De zonden zijn gelijk aan een
kwade hond die voor een deur ligt.
Zodra de deur wordt geopend,
vliegt de hond degene die deur
opende, naar de keel.*

John Smith

Mooie **vakantiewoning bij boerderij** met veel dieren, waaronder paarden. Voor 2-6 personen. In **Sauerland**. Tel. 02354-3293 www.hornbruch.de.vu

Te koop in **Nunspeet**: Martensweg 12. Hoekwoning (1981), 5 ruime slaapkamers, werk/studeerkamer op de beg. grond, carport. G.G. kerk en basisschool aanwezig. Vraagprijs: € 269.000,-. Info: 0341-258272 (makelaar)

th **NUNSPEET**, laan (centr.) ons woonh. loopafst. kerken wk 29/30/31 € 375 p/wk en € 875/3 wkn. tel. 0341-260307

Te Huur in **Garderen** voor gezin(nen) uit de gereformeerde gezindte, grote vakantiebungalow v.a.g.v. Nog diverse weken vrij vanaf week 34 Telefoon 010-4424848

Uddel, 4 pers. vakantie bungalow te huur midden in het groen van de veluwe op een rustig recreatiepark. Info bel: 0577-401231 en vraag naar Staantplaats 35!

Gezellige **vakantiewoning** te huur in **Borssele** (ZLD) Landelijk gelegen. Alle comfort. Geschikt voor mindervaliden.
2-9 personen. Nog vrij van 6 aug- 16 aug en vanaf week 34.
Meer info: 06-46715178

Kapelle, Odinstraat 21
Ruime instapklare hoekwoning uit 1994 met fraaie aangelegde tuin met sierbestrating, vijver, terras, perken, kas, schuur en parkeerplaats op 202m² eigen grond in de populaire wijk Eliwerpe op korte afstand van de dorpskern en nabij de kerk. In 2007 is een nieuwe U-vormige keuken geplaatst. De tuin is in 2009 aangelegd.
Vr.pr.: € 234.000,- k.k.
Tel: 0113-227601/06-53871229

Koeling in uw Kerk(gebouw)
Voor elk probleem? Bel AKTIE
Tel: 010-4517471
CO2 metingen
Advies en installatieburo
Voor een vrijblijvende offerte
aktie@klikSAFE.nl

Te koop. Tussen Boskoop en Hazerswoude landelijk gelegen **semie bungalow**. Bouwjaar 1968. Op 1750 m² grond. Prijs in overleg.
Tel. 0172-588276

Studente (22 jr.) zoekt per 1 sept DV woonruimte in de buurt van/ tussen Ede-Apeldoorn.
Geen kostadres/studentenhuis.
Tel. 0644699619

Ambtskleding...

Klamar's
FASHION

Klaas Leendert en Marian Blok
's-Gravenstraat 63 | 4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28
info@klamarsfashion.nl | www.klamarsfashion.nl
Voor openingstijden zie website.

Fijne vakantie bij zee?
Te huur: 4-6 pers. app. in Biggekerke op Walcheren, landelijk gelegen, tevens stallingsruimte voor paard.
Vrij vòòr 23 juli en vanaf 31 juli.
Zonnige prijs.
Meer info: 06-30808166

Te huur in Canada, een **vakantiewoning dichtbij Norwich (Ontario)**. Tel. 001519 688 0947.
Hollands sprekend.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR
Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Boekhandel en Antiquariaat De Roo

Ruim assortiment nieuwe en 2^e hands boeken: Theologie (prekenboeken, levensbeschrijvingen, Bijbelcommentaren), Bijbels (sv), kinderboeken en leesboeken.
Ook voor uw cd's en kaarten

www.derooboeken.nl
Van Meelstraat 12 3331 KR Zwijndrecht
078-6124081
Tevens inkoop/taxatie

maandag gesloten gratis parkeren

Siloah heeft 28 voorzieningen, waaronder woonlocaties, centra voor dagactiviteiten en logeerfaciliteiten. Tevens biedt Siloah zaterdagopvang en ambulante zorgvormen, zoals zorg aan huis, begeleid zelfstandig wonen (BZW) en praktisch pedagogische gezinsbegeleiding. Ruim 600 medewerkers verlenen zorg aan ongeveer 590 cliënten.

Op zoek naar een nieuwe uitdaging?
Siloah zoekt voor woonlocatie de Akker en de Rank in Bodegraven een enthousiaste

Coördinator zorg (Akker 32 -36 uur)

Coördinator zorg (Rank 24-28 uur)

Je bent verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van de directe zorg- en dienstverlening aan cliënten binnen de woonlocatie. Als persoonlijk begeleider van een of meer cliënten ben je het eerste aanspreekpunt en de eerstverantwoordelijke voor het opstellen en uitvoeren van begeleidingsplannen. Je coördineert de daarbij behorende processen en geeft daarin inhoudelijke richtlijnen en aanwijzingen aan de begeleiders.

Wij vragen van de coördinator zorg een afgeronde opleiding Sociaal Pedagogisch Werker, Verzorgende/Verpleegkundige niveau 4/5 liefst met enige ervaring in de zorg voor mensen met een lichamelijke/verstandelijke handicap.

Daarnaast zoeken wij voor woonlocatie de Akker

inval- en/of vakantiekrachten

Als inval of vakantiekracht werk je als ondersteuner van de begeleider en/of coördinator zorg. Je bent bezig met opleiding SPW of verzorgende/verpleegkundige en zit minimaal in het 2e leerjaar.

Kandidaten onderschrijven de zorgvisie van Siloah en zijn lid of dooplid van de Gereformeerde Gemeenten of van één van de andere reformatorische kerken. De arbeidsvoorwaarden zijn conform de CAO Gehandicaptenzorg.

Wil je meer weten?

Informeer dan tijdens kantooruren bij de locatiemanager van woonlocatie De Akker, de heer J. (Johan) den Hoed tel. (06) 23 92 15 77.

Je sollicitatie kun je, onder vermelding van de vacature, richten aan Hoofdkantoor Siloah, Postbus 290, 2980 AG RIDDERKERK.

Dé inrichter voor Kerk, School en Kantoor

Showroom: Marconistraat 13, 4461 HH Goes
 Postadres: Postbus 36, 4400 AA Yerseke
 T 0113 57 29 07 F 0113 57 38 73
 E info@piethoekman.nl M 06 53 15 47 11

**HOEKMAN
 GOES - YERSEKE**

SHG biedt u passende zorg

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG zorg die aansluit bij uw manier van leven. Bijbelse normen en waarden vormen daarin de basis voor uw en onze dagelijks levenshouding en mediagebruik.

Kraamzorg

Bel 0187 - 4891 73

b.g.g. 0342-49 21 55
 ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
 en van 13.00 - 15.00 uur
 vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

Thuiszorg

Bel 0166 - 65 26 05

ma - vr: 9.00 - 11.00 uur
 vr: ook van 19.00 - 21.00 uur

DE GRATIS ZORGBROCHURE ZENDEN WIJ U GRAAG TOE

“Getuigen van de enige Naam” door Ds. C. Vogelaar

In deze bundel wordt in 8 preken, op Schriftuurlijke en bevindelijke wijze, verwoord hoe dienstknechten van de Heere mochten wijzen op de enige Naam onder de hemel gegeven tot zaligheid.

Geschikt voor zowel persoonlijk gebruik als voor de leesdienst.

Prijs: € 15.50

Bestellen: Dhr. J.D. Barten

Tel 0522-464408

e-mail: bartendj@kliksafe.nl

Essenzo

werkend leren met passie

Havo niet gehaald?
 Wat is je volgende stap?
 Anderen kiezen voor Essenzo.

Een uniek opleidingstraject van werkend leren in combinatie met het bedrijfsleven. Zo is het mogelijk om in twee jaar mbo-4 te diplomeren.

DV eind augustus starten we weer met commercieel, administratief en secretarieel. Kom kennismaken!

We zoeken ook nog werkgevers.

T 088 2806 010
 www.essenzo.nu

Begrafenis Verzorging Tollenaar

Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
 Tel. 0115-612554 - **Geen crematies**

begrafenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

T. den Hollander

P.N. den Hollander

Mozartlaan 13

3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Vakantieland of zendings- land?

NEDERLAND HEEFT ZEKER HEEL MOOIE PLEKJES WAAR VEEL MENSEN IEDER JAAR WEER VAN MOGEN GENIETEN. MAAR DOOR HUN WERK ZIEN EVANGELISTEN OOK DE ANDERE ZIJDE VAN ONS LAND. ZOVEEL MENSEN DIE ZONDER GOD EN ZIJN WOORD LEVEN EN - ALS HIJ HET NIET VERHOEDT - ZO ZULLEN STERVEN. DE NOODZAKELIJKHEID VAN HET EVANGELISATIEWERK NEEMT ALLEEN MAAR TOE. HET KAN EIGENLIJK GEEN VAKANTIE HEBBEN. ONZE EVANGELISTEN VRAGEN OOK UW GEBED EN GAVE VOOR DEZE DONKERE KANT VAN ONS NEDERLAND.

WILT U EEN VAKANTIEGIFT GEVEN T.B.V. HET EVANGELISATIEWERK? DAT KAN OP BANKREKENINGNUMMER **3624.26.457** T.N.V. DEP. EVANGELISATIE WOERDEN O.V.V. VAKANTIEGIFT 2010. OF VUL DE MACHTIGING HIERNAAST IN. HARTELIJK DANK!

Mijn vakantiegift is:

- 10 EURO
 25 EURO
 50 EURO
 100 EURO
 ..... EURO

NAAM: DHR./MEVR. _____

ADRES: _____

PCODE/PLAATS: _____

BANK-/GIROREKENING: _____

HANDTEKENING: _____

STUUR DE BON IN EEN ENVELOP NAAR DEP. EVANGELISATIE, ANTWOORDNR 2499, 3440 WB WOERDEN

Het bedrag wordt eenmalig van uw rekening afgeschreven. U heeft het recht binnen 30 dagen uw gift te laten terugstorten.

Zomernummer

Mis 'm niet...
Word
abonnee

030 230 3500 www.gezinsgids.nl

Half jaar
€ 25,-

Vol met...

GezinsGids
IDENTITEIT VOOR NU

Zorg...
Respect...
Aandacht...
Geen crematies...

Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland

Tel. 0118-616012 of 0113-342304

Voor het leveren en leggen van **na-
tuurstenen- en keramische vloeren.**
Alleen **eerste klas kwaliteit** en steeds
de **laagste prijs.** Tegelzettersbedrijf
J. Slingerland, 0184-611917.

Te koop gevraagd:
THEOLOGISCHE BOEKEN
Antiquariaat Den Hertog
dhr. G.J. Zwoferink
Elzenkade 6, 3992 AC Houten,
Tel. 030-6346681

Te huur in **Rijssen**,
royale vrijstaande woning
in wijk Veeneslagen.
Informatie: 06-51377426

HARKES

Begravenissen

Persoonlijke zorg

voor uw begravenis

Telefoon (0172) 21 21 22
Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Wij verzorgen alleen begravenissen
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden

begravenisverzorging

Wij verzorgen begravenissen
(geen crematies) op de gehele Veluwe,
in Kampen e.o. en in Rijssen e.o.

Begravenisverzoorgers

G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o. T (0341) 253 813
Kampen e.o. T (038) 3332 383
Rijssen e.o. T (0548) 540 053
overige plaatsen en b.g.g. T (0577) 401 689

Begravenisverzorging Vos
Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
T (0577) 401 689

Verzorgd verzorgd

MATTHEW HENRY

VERKLARING VAN HET OUDE EN NIEUWE TESTAMENT

9 delen

Gebonden in scabra-leer
Formaat: 17 x 24,5 cm.
Omvang: 7420 blz.
Verschijnt DV sept. 2010

Intekenprijs **€ 325,-**

Na 1 augustus 2010 **€ 375,-**
Uw voordeel
€ 50,-

8^e druk

Uitgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
Tel. (0342) 41 69 86

www.gebrkoster.nl

KO1035

**KLASSE
MAAKT ONDERSCHIED**

Stolk Orgels
is hoofddealer van:
**Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn**

tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Ja, ik teken in op de negen-
delige Bijbelverklaring
van Matthew Henry voor de
intekenprijs van **325,-**

Stuur de bon in een envelop, zonder
postzegel, aan:
BOEKHANDEL GEBR. KOSTER
Antwoordnummer 1052
3770 VB Barneveld

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Telefoon: .....

WELKOM OP DE CGO

Weleens gedacht aan een toerustingscursus?

Welke vakken? Bijbelkunde, dogmatiek, Ethiek, Kerkelijke orientatie, Kerkgeschiedenis, Bijbelse oudheidkunde, Sekten en stromingen en Apologetiek.

Inhoud vakken: Informatie op website of bij de voorlichter.

Waar? Op zaterdagochtend in Goes, Dordrecht, Gouda, Amersfoort, Kampen en Rijssen.
Op donderdagavond in Gouda.

Info: www.cgo.nu
J. van Roest. Tel. 010-4717223

CURSUS GODSDIENSTONDERWIJS

Scherpenzeel

Te koop: Aan een mooie straat gelegen in een goede woonomgeving en een kindvriendelijke woonwijk, hoekwoning met berging. School en kerk in nabije omgeving.

Info: 033-2772767

www.goedvastgoed.nl

Vermeerlaan 14

Vraagprijs: € 259.500,-

NIEUWE SERIE van C. van Rijswijk Herauten van het kruis

Deel I 'De vlucht langs het koord'

Een hoogtepunt uit het leven van Calvijn.

Deze serie is bedoeld voor kinderen vanaf 10 jaar.

Ongetwijfeld zullen ook ouderen door de leerzame inhoud worden geboeid. Het boekje is voorzien van mooie illustraties en heel geschikt om voor te lezen.

45 pagina's voor **€ 5,50**

Postbus 213 - 3850 AE Ermelo
tel. 0341-563310
fax 0341-493055
www.delezerboeken.nl
e-mail: info@delezerboeken.nl

DE
LEZER
Uitgeverij en
Boekhandel

Alberta / Canada

Vakantiewoning - 2 tot 8 pers.
noblefordvacations@yahoo.com
Tel. 001-403-381-4971.

kina
begrafenisverzorging

Tel. (010) 458 31 12

Dag en nacht bereikbaar Overal te ontbieden

D.W. Schipper
010-450 66 26
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische
vraagstukken

Neem voor meer informatie
contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

B.J. Janssen
Begrafenisverzorging
Sinds 1959

Wij verzorgen geen crematies

Dag en nacht bereikbaar op: 0113-34 03 07

Havikskruid 10, 4421 MN Kapelle
Mobiel 06 - 53 23 73 20

www.begrafenisverzorging-janssen.nl
E-mail: info@begrafenisverzorging-janssen.nl

Begrafenisonderneming Treur

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
www.begrafenisondernemingtreur.nl
info@begrafenisondernemingtreur.nl

RST
Zorgverleners

Kraamzorg & Thuiszorg

900 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor meer informatie over
kraamzorg, wijkzorg, verpleging of
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.

Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer via 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit
Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzelaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Orgelcentrum Andante is dealer van JOHANNUS - MONARKE - CONTENT - EMINENT

**ORGELCENTRUM
ANDANTE**

In onze beide winkels is een ruim
assortiment aan bladmuziek in zowel
notenschrift als klavarscribo te vinden.

A. van Ostadelaan 35, VEENENDAAL

Tel: 0318 - 505063, Fax: 0318 - 505851

Oranjestraat 6, RIJSSSEN

Tel: 0548-515866, info@andanteorgels.nl

u vindt ons ook op www.andanteorgels.nl

DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS